

Rodzina, dom, ojczyzna

Bibliografia:

- Źródło: *Na dom w Czarnolesie*, [w:] Jan Kochanowski, *Fraszki, Pieśni i Treny*, Warszawa 2005, s. 37.

Rodzina, dom, ojczyzna

Czarnolas – siedziba Jana Kochanowskiego, w której gospodarował aż do śmierci po opuszczeniu Krakowa

Źródło: Napoleon Orda, *Czarny Las [Czarnolas]*, litografia, domena publiczna.

Polecenie 1

Zastanów się, co jest dla ciebie w życiu najważniejsze. Wypełnij i przeciągnij pola tekstowe w dowolne miejsca.

Źródło: zpe.gov.pl, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Zastanów się i wskaż do czego, twoim zdaniem, dąży współczesny człowiek. Co chciałby mieć?

Polecenie 3

Przeczytaj lub wysłuchaj fraszki Jana Kochanowskiego 'Na dom w Czarnolesie', a następnie wykonaj poniższe zadania.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1C3FCIBm>

Jan Kochanowski, *Na dom w Czarnolesie*, czyta Bartosz Woźny

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Nagranie recytacji fraszki "Na dom w Czarnolesie".

” Jan Kochanowski

Na dom w Czarnolesie

Panie, to moja praca, a [zdarzenie Twoje](#);
[Raczysz](#) błogosławieństwo dać do końca swoje!
Inszy niechaj pałace [marmórowe](#) mają
I szczerym [złotogłowem](#) ściany objijają,
Ja, Panie, niechaj mieszkam w tym gniaździe ojczystym,
A Ty [mię](#) zdrowiem opatrz i [sumnieniem](#) czystym,
Pożywieniem [ućciwym](#), ludzką życzliwością,
Obyczajmi znośnymi, nieprzykrą starością.

Źródło: *Na dom w Czarnolesie*, [w:] Jan Kochanowski, *Fraszki, Pieśni i Treny*, Warszawa 2005, s. 37.

Ćwiczenie 1

Do kogo zwraca się podmiot liryczny w wierszu 'Na dom w Czarnolesie'? Zacytuj odpowiedni fragment z tekstu.

Ćwiczenie 2

Wyjaśnij, dlaczego zwroty do Boga zostały zapisane wielką literą.

Ćwiczenie 3

Zaznacz prawidłowe dokończenia zdania.

Podmiot liryczny prosi Boga o...

nieprzykrą starość.

ściany objane szczerym złotogłowiem.

piękny i duży dom.

ludzką życzliwość.

zdrowie.

pałace marmurowe.

obyczaje znośne.

bogactwo.

sumienie czyste.

błogostawieństwo.

pożywienie ućciwe.

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij własnymi słowami znaczenie poniższej prośby:

'A Ty mię zdrowiem opatrz i sumienniem czystym,
Pożywieniem ućciwym, ludzką życzliwością,
Obyczajmi znośnymi, nieprzykrą starością!'

Ćwiczenie 5

Wskaż, na czym podmiotowi lirycznemu nie zależy. Zacytuj odpowiedni fragment fraszki 'Na dom w Czarnolesie'.

Ćwiczenie 6

Podziel poniższe wartości, na te które ceni podmiot liryczny oraz te, które są ważne dla innych ludzi. Umieść je na odpowiednich szalach wagi.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 7

Z podanych poniżej wyrazów wybierz określenie, które najlepiej opisuje charakter utworu „Na dom w Czarnolesie”.

Utwór „Na dom w Czarnolesie” ma charakter .

pochwalny

modlitewny

żartobliwy

wspomnieniowy

żałobny

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 8

Uzupełnij notatkę podanymi poniżej wyrazami.

Utwór „Na dom w Czarnolesie” liczy wiersów. W każdym wiersie znajduje się trzynaście . W wierszu występują rymy o układzie .

Twoje

mają

ojczystym

życzliwością

parzystym

trzynaście

starością

niedokładne

zwrotek

osiem

dokładne

syłab

moje

objają

czystym

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 9

Zaznacz epitety w poniższym fragmencie fraszki „Na dom w Czarnolesie”.

złoty

Inszy niechaj pałace marmórowe mają

I szczerym złotogłowem ściany objają,

Ja, Panie, niechaj mieszkam w tym gniaździe ojczystym,

A Ty mię zdrowiem opatrz i sumnieniem czystym,

Pożywieniem uciwym, ludzką życzliwością,

Obyczajmi znośnymi, nieprzykrą starością.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 10

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdania.

Epitety...

- rytmizują wypowiedź podmiotu lirycznego.
- uwydatniają cechy oraz ułatwiają wyobrażenie sobie opisywanych przez podmiot liryczny przedmiotów, osób, itp.
- podkreślają dynamizm opisywanej sytuacji.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 11

Podane słownictwo pogrupuj na synonimy wyrazów **dom** i **ojczyzna**.

dom

ojczyzna

kraj lat dziecińczych

miejsce zamieszkania

strony ojczyste

cztery kąty

ziemia ojców

kraj narodzin

ziemia rodzinna

siedlisko

ognisko domowe

siedziba

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 12

Wypisz wartości ważne dla podmiotu lirycznego. Porównaj je z wartościami ważnymi dla współczesnego człowieka. Uzupełnij poniższe pola i zapisz wnioski.

Wartości w utworze

Na dom w Czarnolesie

Wartości w życiu

współczesnego człowieka

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.